

ȘCOALA NOUĂ

Revista pedagogică a corpului didactic primar din jud. Bihor.
Organul oficial al Revizoratului școlar din ORADEA-MARE.

Inserțiuni și reclame se publică după
tarif. Manuscrisele nu se înapoiază

Apare la 1 și 15 a lunii.

Sub conducerea unui
comitet de redacție.

Abonament:

Pe an Lei 80
Pe 1/2 an Lei 40
Redacția și Administrația la biroul
Revizoratului.

Acțiunea pentru construcții școlare.

— Ancheta revizorilor din provinciile alipite. —

Pe zilele de 27 și 28 Noembrie dl ministru al instrucțiunii dr C. Anghelescu a întrunit la București pe toți revizorii, inspectorii și directorii de școli normale împreună cu prefecții din Ardeal, Bucovina și Basarabia. Scopul acestei anchete a fost să se discute mijloacele cu ajutorul cărora să se ducă la îndeplinire marea operă începută de dl ministru în vechiul regat cu privire la zidirea de noi localuri școlare. Conferența a avut loc la Casa Școalelor presidată fiind de dl ministru, care a ținut din acest prilej un lung expozeu introductiv, în care ni-a pus în curent cu tot ce s'a făcut pe terenul acesta în vechiul regat. Comunicările dlui ministru au fost completate pe urmă de 3 prefecți din vechiul regat, dintre acei, cari au desfășurat cea mai intensă și mai rodnică activitate pentru zidirea de școli noi în județul lor

Din cele ce am auzit relatându-ni-se trebuie să mărturisim că am rămas surprinși, dacă nu chiar uimiți, de activitatea extraordinară și mai ales de admirabilul simț de jertfă, care s'a manifestat la poporul de dincolo de Carpați pentru școala rurală. S'a constatat că în vechiul regat pelângă cele 2700 de școli primare existente mai trebuiesc zidite încă 5000. Din acestea în cursul anului curent s'au început a se zidi 2000, din cari o mare parte sunt terminate. Aceste 2000 de școli costă în total cam 1 miliard. Din suma aceasta enormă ministerul a dat în formă de subvenție abia 2 milioane în bani gata. A mai dat gratuit lemne de con-

strucție și de foc (pentru arderea cărămizii) din pădurile statului în valoare, care se cifrează la 160 milioane. Tot restul, va să zică 85 procente din acest miliard s'a scos din punga populației, în cea mai mare parte dela țărani. Ici-colea au mai contribuit cu 10—20000 lei prefecturile din bugetul lor, câte un proprietar bogat a făcut danii mai înșămnate, în alte locuri fabricile și alte întreprinderi industriale au dat material gratuit sau pe jumătate preț.

Cum s'au putut săvârși aceste lucruri, cari nouă ni se par minuni?

Iată cum! Întâiu de toate cu credința și însuflețirea factorilor din fruntea județului. Pe urmă cu stimularea sentimentului de jertfă și cu punerea la contribuție a tuturor. Un prefect ne spunea, că în județul său s'au ridicat anul acesta 40 școli noi cu 90 de săli. Cheltuielile acestor zidiri le-a strâns aproape exclusiv dela țărani. Au fost sate, cari au strâns pentru școală 150000, altele 360000 lei, în afară de lucrul cu mâinile și cu carul, ce l'au prestat în mod gratuit. Un alt prefect spunea, că dela o singură serbare aranjată cu concursul parlamentarilor din județul său a încasat un beneficiu de 160000 lei, iar în bugetul județului a luat pentru ajutorarea zidirilor o sumă de 300000 lei. Dar ceiace este și mai elocvent, este faptul că un prefect, după cum spunea, a stat 2 săptămâni în permanență la pădure cu țărani, de unde nu s'a mișcat pânăcând nu au fost transportate toate lemnele dăruite pentru construcțiile de școală. În alte locuri s'au ridicat școale așa

zicând în regie proprie, fără bugete aprobate și fără atâtea demersuri oficiale. Sătenii au adunat o sumă de bani, și-au angajat măștri efieni din comunele învecinate și s'au apucat de lucru cu toții. Ei înșiși au ars cărămida, au făcut varul, le-au cărat și au făcut pe salahorii împrejurul măștrilor. Insuși învățătorul împreună cu copiii mai mari de școală lucra de dimineața până seara, ciopliind lemne, sau dând var și cărămidă. Aceste sunt fapte, cari vorbesc. Ele ne pun în lumină setea de cultură a unui neam înapoiat de vitregia sorții, ele ne arată totodată, că totul se poate face dacă nu lipsește însuflețirea și dragostea de muncă. Rămâne acum să vedem în ce chip s'au putut aduna dela țărani aceste sume fabuloase. Procedura generală, care varia însă ici-colea după județe, a fost următoarea: În fiecare sat lipsit de școală s'a înființat un comitet așa numit „comitet de construcții școlare“, va să zică o corporațiune aparte, separată de eforia școlară obicinuită. Natural, că acolo unde eforia presenta garanții suficiente și se angaja dela sine la opera de zidire a școlii acest comitet de construcții se contopea cu însuși eforia școlară. În aceste comitete se pun oamenii cei mai destoinici și mai cu trecere din sat, deci înainte de toate slujbașii satului, preotul, notarul, primarul, învățătorul și alți cărturari ce s'ar mai afla în comună. Aceștia se completează cu vre-o 8 - 10 țărani mai de frunte, aleși de popor.

Președintele se alege dintre ei, în cele mai multe locuri însă s'a pus președinte însuși prefectul sau revizorul școlar. Acest comitet a fost investit cu atribuția de a strânge bani pentru zidirea școlii. Aici s'au apucat apoi să lucreze în fiecare sat după trebuințele și împrejurările locale. Unii au pus taxe speciale la poduri, la mori, sau pentru loturile de improprietărire. În alte sate s'a pus o taxă specială pe țuică sau pe litru de vin, și pe alte produse mai abundente în partea locului. În chipul acesta s'au adunat cu aprobarea tuturor sume frumoase, la cari s'au adăus câte 10—15,000 lei subvenția dela județ și cam totatăta sumă dela minister. Toți donatorii din comună se treceau într'un registru, pe care îl purta învățătorul. Tot la 15 zile acest tablou se afișa la primărie pentruca să vadă satul întreg, care cât a dat pentru școală

și ce cheltueli s'au făcut până atunci. Cu felul acesta țărani erau nu numai stimulați, dar și puși în curent cu felul de chivernisire al banilor dăruiți de ei, fapt prin care li se câștiga deplina încredere pentru noua acțiune.

Cam acestea ar fi în linii generale datele și amănuntele pe cari ni-a fost dat să le auzim la această anchetă în legătură cu problema zidirii de școale, care trebuie să ne preocupe pe toți și la care am fost angajați și noi, organele administrației și factorii de școală din provinciile alipite. Natural, că puși în fața unor fapte atât de frumoase și convinși și din parte-ne, că trebuie să depunem toate eforturile pentruca să ne ridicăm în Bihor școlile, de cari avem nevoie, am luat și noi cuvântul și am expus dlui ministru situația și necesitățile județului nostru. După dl prefect *Iulian Peter*, care a elucidat problema din punct de vedere al feluritelor naționalități și confesiuni minoritare, cari se găsesc pe teritoriul județului, am luat eu cuvântul și am arătat pe scurt de câte localuri avem nevoie urgentă, de câte sale de învățământ și de câte locuințe pentru învățători. Pe urmă am indicat și câteva din mijloacele cu concursul cărora putem spera ca să ne ridicăm în curs de 4—5 ani școlile rurale, de care se simte nevoie.

Despre modalitățile la cari vom recurge pentru ajungerea scopului voi vorbi în numărul viitor.

Gh. Tulbure.

Problema școlilor confesionale și minoritare din Transilvania.

Problema școlară din Transilvania am tratat-o într'o serie de articole. Dacă totuși mai scriu asupra acestei chestiuni este că dispoziția luată de actualul guvern de a tranșa chestiunea școlară din Transilvania pe cale legislativă este, după cum se afirmă, iminentă.

E cert că întreaga populație românească din Transilvania pretinde trecerea tuturor școlilor în administrația statului. Această pretențiune se bazează pe împrejurarea, că în felul acesta va scăpa de sarcinile școlare pe cari dacă a știut să le suporte, pe vremea regimului unguresc, nu le mai înțeleg rostul astăzi în statul român.

Învățătorii cer acelaș lucru. Prin statificarea învățământului așteaptă ca interesele lor profesionale să fie mai bine ocrotite, iar școala, susținută din bu-

getul statului va trebui se dea alte roade culturale. Impotriva statificării școlilor sunt autoritățile bisericesti române. Acestea, bazându-se pe porunca Mântuitorului: „Mergând învățați toate popoarele“ consideră școala ca o instituțiune datorare a serviintelor de educațiune religioasă, și pe de asupra își impun și anumite rezerve față de stat, care dacă are astăzi oarecare deferență față de principiile de educație creștină, în viitorul necunoscut, statul binevoitor de astăzi poate se devia ostil unei educații religioase prin școală.

Minoritățile sunt pentru menținerea școlilor confesionale și își impun rezerve în cece privește statificarea, nu numai pe motivele invocate de autoritățile bisericilor românești, dar și pe împrejurarea că prin școala confesională voesc să-și cultive aspirațiunile lor naționale în noul stat. Chestiunea e: ce s'a făcut pentru armonizarea acestor curente, diametral opuse, și care este punctul de vedere al statului față de politica culturală a confesiunilor și minorităților?

Ceeace s'a făcut până acuma din partea organelor autorizate ale statului privitor la deslegarea problemului școlar din Transilvania are un caracter provizor, soluțiile definitive se așteaptă încă și acum. Consiliul dirijent a aplicat sistemul preluat de la guvernul maghiar — „mutatis mutandis“ — dar cu omiterea tuturor paragrafilor supărători confesiunilor și minorităților. Mai puțin s'a isbit C. D. de complexul chestiunii școlilor minoritare maghiare, fiindcă episcopii maghiari nu depuseseră pe aceea vreme jurământul de fidelitate; în consecință, C. D. s'a desinteresat de problema școalelor și a corpului didactic minoritar maghiar,

Sașilor li s'a votat un ajutor cultural de 4 milioane lei — pe vremea ungurească primiau 370 mii cor, — și astfel a descoplat și școlile săsești din sfera preocupărilor sale. Șvabii, erau încă sub ocupațiune sârbească.

Rămăneau școlile confesionale românești. Desigur că nu este nimeni care să nu fi avut cea mai deplină încredere în efortul de muncă culturală românească în aceste școli, care puse acum sub stăpânire românească aveau să îndeplinească un rol tot atât de important ca și școlile statului.

Consiliul dirijent deși a menținut sistemul de subvențiune față de școlile confesionale românești în vederea soluțiunii definitive, însă nu a găsit altă modalitate de a le încadra în sfera preocupărilor sale culturale, decât proclamând principiul statificării școalelor.

Față de școala confesională, C. D. a opus, ca soluțiune definitivă școala națională, menită a lua locul celei dintâi.

Nu putem crede, că inaugurarea unui singur tip de școală — școală națională — pentru toate neamurile și confesiunile, să fi fost o inspirație a momentului, căci căutarea după soluții în această ma-

terie a trebuit să preocupe C. D. chiar și când nu a avea încă înaintea sa complexul întregului problem.

Administrația școlară, bugetul, condițiile unei conlucrări a tuturor factorilor culturali siliu pe cei dela cârmă să caute un desnodământ, iar acesta nu era altul posibil, decât dacă statul lua asupra sa în-țreagă sarcina școlară, căutând a satisface în cadrele acestuia aspirațiunile legitime ale tuturor confesiunilor și neamurilor.

Guvernul averescan a găsit problema școlară sub altă înfățișare. Pacea dela Trianon s'a încheiat, granițele spre Tisa s'au stabilit, Sărbii au părăsit Banatul, iar reprezentanții populațiilor neromâne au fost constrânși a și preciza atitudinile.

Și într'o bună zi acești reprezentanți au venit cu tot patrimoniul lor cultural la palatul statului, cerând încadrarea lor în sfera de preocupări ale guvernului, cerând recunoașterea școlilor și a instituțiilor culturale, plasarea oamenilor și a pensionarilor în sarcina bugetului de stat, lichidarea restanțelor și mai ales bani, fără de cari nu era organizare școlară, nici asigurarea existenței instituțiilor.

Toate aceste se cereau în baza egalei îndreptățiri și mai ales în baza drepturilor câștigate.

Guvernul trebuia să alba două lucruri în vedere: Să satisfacă de urgență cererile legitime ale reclamanților la fel cu ale confesiunilor românești și să ia în studiu chestiunea dacă toate cererile sunt de fapt justificate de exigențele culturale ale celor cari reclamau.

A trebuit să constatăm, că dacă țara aceasta voeste să fie mamă bună pentru toți, și să dea tuturor ceeace este al lor, nu tot așa de juste și legitime, sunt și cererile cari i se prezentau.

Lăsând la o parte instituțiile pe cari confesiunile maghiare le au ridicat pe timpul regimului unguresc pe teritorii nemaghiare cu scop de a răspândi cultura ungurească printre naționalități și cari astăzi erau un anacronism în noua formațiune de stat, se iviră sute de alte școli, ridicate dela 1918 încoace, cele mai multe ca școli de concurență împotriva școlilor maghiare de stat, ori școli de substituiri în urma preluării școlilor foste de stat de către guvernul român.

În județul Hunedoara statul susținea liceul maghiar din Petroșani, dar acesta nu era de ajuns. Cel reformat din Orăștie și nou înființatul liceu romano catolic din Deva, așteptau deasemeni sprijinul statului — pe baza „drepturilor câștigate“. — Iar populația maghiară a județului e de 30 mii, a zecea parte din totalitatea populațiunii aceluia județ.

Trei licee la 30 mii oameni! Iar bugetul să le subvenționeze.

În alte părți ale Ardealului aceeași situație. Față de 43 licee românești stau 48 neromânești, față de școli civile românești, 101 ungurești-nemțești.

Istoria trecutului cu subjugarea, tendința de desnaționalizare, superioritatea artificial susținută din

bugetele anilor de dinaintea războiului bătea la ușă și cerea: — egală îndreptățire, subvenționare, asigurare situației dominante, atunci când la Orăștie, la Alba-Iulia, la Deva, la Șimleu etc. liceele se luptau cu primejdia de a închide azi mâine porțile din lipsă de școlari.

Și dacă s'au luat măsuri de ajutorare a școlilor confesionale maghiare, aceasta nu însemna de loc, că guvernul nu este dator a căuta soluții definitive, cari să tranșeze această chestiune cu dreptate și echitate. Iar soluțiile acestea trebuiau să aibă în vedere, că fără a rectifica istoria, nu este deslegare cu puțință. Reprezentanții poporului maghiar trebuie să și dea seama, că preocuparea lor culturală trebuie să se restrângă la populația proprie, unde li-se va da și ajutorul statului în mod satisfăcător.

Pentru a soluționa definitiv chestiunea este mai presus de toate nevoie de a stabili un echilibru cultural, bazat pe principiul suum cuique. La acest echilibru se va putea ajunge numai prin proporționalizarea și contingentarea școlilor potrivit numărului și și exigențelor culturale ale fiecărui popor.

Sunt două căile, cari ne ar putea asigura această contingentare: Sau se face prin lege, sau se creiază un curs normal, ca timpul și împrejurările să rectifice aceea ce este astăzi anormal ca situație școlară și în contradicție cu principiul de echitate.

Întâia măsura repugnă principiului de libertate și va exaspera confesiunile împotriva statului.

Rămâne a doua.

Situația aceasta nu se va putea crea decât în cetând orice subvenție de stat pe seama confesiunilor, ca acele să fie constrânse a-și cimenta toate mijloacele și resursele materiale spre a susține numai acele școli de cari au de fapt nevoie.

Prin această măsură școlile, cari nu au nici un titlu de existență vor înceta dela sine, iar confesiunile vor căuta să și potrivească aspirațiile lor cu interesele statului și să primească un acord, care să fie în folosul lor.

Din acel motiv am crezut, că o statificare, care să nu aibe în vedere, că și biserica își are interesele ei la educația generațiilor ar fi cea mai mare greșală, pe care ar face-o statul român în zilele acestea.

O statificare însă, care s'ar baza pe un acord între biserici și stat, prin care fiecare își ocrotește aspirațiile sale, biserica asigurându și educația religioasă, care dă cetățenii harnici, muncitori și ordonați societății și statului, iar statul care le dă instrucția și cultura, este un ideal, pe care să-l dorim cu toții.

Ceeace ar mai fi de dorit este ca celce stau la cârma statului să dea mai convingătoare dovezi, că astfel de acorduri și legi se și respectă. Confesiunile așteaptă să fie sigure, că ceeace s'a făcut sub un guvern, nu se va schimba sub celălalt, cum în țara aceasta nu sunt prea rari cazurile..

Iată unghiul din care trebuie privită așa zisa sta-

tificare a școlilor din Transilvania. Deci nu poate fi vorba nici de preluarea cu forța a școlilor existente confesionale de către stat, nici de restrângerea dreptului confesiunilor de a deschide și susține școli — pe cheltulala proprie.

Deschiderea și funcționarea școlilor confesionale însă va depinde de îndeplinirea unor condițiuni, pe cari erau datoare a le accepta și după legile ungu-reștl.

Numai în cazul, când confesiunile nu ar putea sau nu ar voi să și mai susțină școlile — ar interveni statul în cazul acesta le pot trece în administrația perpetuă a statului în condițiuni satisfăcătoare pentru ele. Astfel de condițiuni ar fi: ca statul să le asigure dreptul, și să impună confesiunilor datoria, de a face în școli cea mai intensă instrucție și educație religioasă.

Confesiunilor să li-se asigure dreptul de a respinge manșalele, cari jignesc trecutul bisericii și sunt împotriva credinței și moralei.

Să li-se asigure dreptul de a lua parte la procesele disciplinare ale persoanelor didactice, cari se vor fi găsit vinovate, că au greșit împotriva moralei sau credinței.

Dar mai presus de toate să le asigure dreptul de a avea personal didactic primar dintre confesionalii lor, cărora li-se impun și anumite îndatoriri față de serviciul bisericesc. Chestiunea nu poate fi complicată nici prin ridicarea dreptului de proprietate al confesiunilor asupra școlilor trecute la stat, căci aceste trecând exclusiv în administrația statului, dreptul de proprietate ar rămânea neatins. Tot asemenea al moșiilor, fondurilor, fundațiilor, internatelor, cari rămân în proprietatea bisericii.

Iată o soluție, care ar putea împăca interesele confesiunilor cu ale statului, ar fi conforme pretențiilor tratatului de pace și ar putea satisface și cererile privitor la drepturile câștigate, la cari le place tuturor să se refere.

dr. Octavian Prie.

Tratarea unei piese de ceteră.

cl. IV.

a) *Pregătirea.* Atenți! Cine a făcut lumea? (... Dumnezeu) Cum e Dumnezeu? (... prea bun, atotputernic, ne poartă de grije) Dar ingerii? (... sunt buni) Ce fel de ingerii sunt? (... păzitori) Cum se numesc ingerii cel mai însemnați? (... arhangheli) Pe cari arhangheli îi cunoaștem? (... Mihail și Gavril) Cine e văduvă? (... femela, care n'are bărbat) Cum se numesc copiii, cari n'au părinți? (... orfanți.)

b) *Anunțarea fântei.* Azi vom vedea, cum îngrijește Dumnezeu, de toți. Ce vom învăța? (... de toți) Deci vă rog să fiți atenți!

c) *Prederea (enararea — bucății — din partea în-*

vătătorului.) Zice-se, că era odată o femeie sărmană și că avea șase copilași, unii mai marișori, alții mai micișori și cărora numai ea le era sprijin și ajutor, că nu avea nici neamuri, nici prieteni cu dare de mână, cari să-l ajute.

Și iată, că femeia cade la *zăcere de moarte*, (voi poate nu știți ce înseamnă cuvântul „zăcere de moarte”, deci îl scriu pe tablă și alături de el îl pun înțelesul: *zăcere de moarte = grea boală, de moarte*) în bordelul ei cel *păcătos* (pe tablă: *păcătos = slab, sărac*) în mijloc de iarnă, când îl gerul mai mare, de creapă și ouăle corbului. Și nici o fărâmiță de pâine, o mână de făină sau o brânză nu mai era în casă. Și plângea biata femeie cu două rânduri de lacrimi și de durerea boalei și de jalea copiilor, cari plângeau și de foame și de frig. Și iată că tocmai atunci trimite Dumnezeu de sus pe un arhangel, ca să ia sufletul femeii. Ce v'am povestit? Scriu — pe tablă — prescurtat! (Acum partea enarată o scriu pe tablă în propozițiune cât se poate de mică, precum se va vedea mai la vale.)

Cum intră îngerul în bordelul, vede copiii plângând de foame și degerând de frig, vede pe femeie gemând mai tare de jalea copiilor decât de boala morții, ce-l stă în față — și se îndulcează inima arhanghelului și *i-se taie picioarele* (pe tablă: *i-se taie picioarele = nu poate merge de milă*) și nu poate să se apropie de pat, ca să-l ia sufletul.

Și după ce plânge și el cu copiii de jalea lor, își întinde aripile și zboară la ceriu fără sufletul femeii.

— El ai adus sufletul femeii, la care te am trimis, și unde l-ai pus?

— Nu l-am adus Doamne.

— Cum? N'ai ascultat tu porunca mea?

— Mi s'a îndușat inima și m'am pus și eu la un loc cu copiii și am plâns de mila lor! Și mi-am zis: că dacă voi lua sufletul femeii aceleia, cine are să mai îngrijască de bieții copilași? (Înțelesul părții acestuia încă îl scriu pe tablă!)

Dumnezeu tăcu și luă pe arhangel de mână duse la o apă mare și dădu în apă cu cârja lui și scoase o peatră mare.

— Vezi tu peatra asta? — Zise Dumnezeu.

— O văd.

— Ia-o și despică-o 'n două.

Și arhanghelul dădu cu tolagul lui peste peatră și o despică în două, iar în mijlocul petrii văzu o găurice mică și în găurice un vierme, care se încolăcia și începu a se târi afară din gaură.

— Ia spune-mi arhanghele, cine a îngrijit până acuma și cine va îngriji și de acum înainte de viermele ăsta din mijlocul petrii?

Arhanghelul răspunse.

— Numai Tu Doamne, altul cine ar fi în stare?

— Apoi, dacă eu îngrijesc de viermele din mijlocul petrii, tot așa voi îngriji și de copiii văduvei și a sărmanei femeii, la care te-am trimis să-l su-

fletul. Hai, du-te fă-ți datoria ta și altă dată să nu te mai îndușezi de faptele, ce ți-le poruncesc, că eu știu ce zic și ce fac.

Și arhanghelul se coborî iar pe pământ și luă sufletul femeii și-l duse în ceriu. (Conținutul prescurtat al acestei părți se scrie pe tablă!)

Dumnezeu a îngrijit de copiii văduvei mai bine decum putea să îngrijească dânsa.

El a trimis pe drumul acela un om bogat dar fără copii, căruia i-se stricase o roată dela trăsură, chiar în dreptul bordelului. Și până ce *surugii* (Pe tablă: *surugii = cărașii*) să i-o dreagă, ei intră în bordelul să se mai adăpostească de *crivăț* (Pe tablă: *crivăț-vânt rece de mează-noapte*.) Și văzând pe femeie moartă și pe copii orfani, i-a luat cu dânsul și i-a dus acasă.

Și femeia lui i-a primit cu mare bucurie. Apoi i-a *înfiat* (Pe tablă: *înfiat = i-a luat de fiu, prunci de suflet*) și la toți le a făcut *zestre* (Pe tablă: *zestre = parte de avere*) câte o moște mare și câte a șata parte din tot avutul lor. (Conținutul părții acestuia încă se scrie pe tablă! Pe tablă, am fixate ideile principale prin propozițiunile următoare:

1. Era o femeie sărmană cu șase copii. Într'un bordelul rece zăcea de moarte și nu avea ce mânca. Dumnezeu trimite un înger să-l ia sufletul.

2. Îngerul intră în bordelul. Vede însă jalea cea mare, i-se face milă de orfani și lasă sufletul femeii. Dumnezeu îl ia la întrebare.

3. Dumnezeu scoate din apă o piatră, o despică și iese din ea un vierme. Dumnezeu îl spune îngerului; că cine se îngrijește de vierme, tot acela se va îngriji și de copiii femeii, deci îl trimite din nou să-l ia sufletul.

4. Dumnezeu se îngrijește de copiii văduvei, le trimite un om bogat, care îl ia cu sine și le dă avere.

(Pe tablă mai am scris următoarele expresiuni necunoscute copiilor:

zăcere de moarte = greu bolnav, de moarte.

i-se taie picioarele = nu poate merge de jale.

surugii = cărașii.

crivăț = vânt rece de mează noapte.

înfiat = i-a luat de fiu, copii de suflet.

zestre = parte de avere.)

d) *Reproducerea conținutului din partea școlariilor.* Școlarii reproduc bucată de cetire conduși de întrebările învățătorului precum urmează: Ce se zice că era odată? Ce s'a întâmplat cu femeia în bordelul ei cel păcătos? Ce n'avea ea? Cum plângea femeia? Pe cine a trimis Dumnezeu la dânsa? Pentru ce? Ce vede îngerul în bordelul? I-a luat sufletul? Dece nu l-a luat? Ce cere Dumnezeu dela înger? Ce zise îngerul? Unde îl duce Dumnezeu pe înger? Ce-l arată? Ce-l întreabă? Și ce-l zice Dumnezeu? Ce face îngerul de nou? Îngrijit-a Dumnezeu de orfanii văduvei? În ce chip? Pun apoi școlarii să reproducă dela sine în legătură logică — bucată — întâiu cei mai ageri, apoi cei mai slabi.

e) *Cetirea de model din partea învățătorului.* Ascult-ți! Ceeace v'am povestit să află și în cărțile voastre de cetire deci vă scoateți cărțile și le deschideți, la pagina 5, eu acum vă volu ceti, iar voi să băgați de seamă și să cetiți și voi după mine în tăcere.

Învățătorul cetește bucata zicere de zicere, observând punctuația și accentuarea corectă asemenea va exprima și sentimentele.

f) *Aprofundarea (analiza psihologică, frumuseți limbistice.)* Învățătorul provoacă cutare școlar — dintre cei mai isteți — și-l pune să cetească propozițiune de propozițiune, Oprindu-se la fiecare interpretându-l adevăratul înțeles. În cazul de față pun întrebările următoare, cari sunt puse — sună — întregii clase. Vedeți acolo se zice: „mărișori, micșori“, oare nu se mai poate zice și altcum? (. . . mari, mici.) Ce credeți de ce s'a zis așa? Vă spun eu! Românul are o dătină frumoasă să diesmerde orice și prin această diesmerdare limba se înfrumusețează și devine mai dulce, de aceea zicem: „Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim“.

E păcătos bordeiul? Cine sunt păcătoși? (. . . oamenii, cari fac fapte rele) Vedeți! Mai zicem păcătos și cătră bordeiu, fiindcă era slab și rece și cătră orice lucru, care nu-i în rânduială bună Creapă ouăle corbului iarnă? Pentru ce? (. . . fiindcă iarna nu sunt.) Ce credeți de ce se zice așa? (. . . se înfrumusețăm limba.) Ce făcea femeia? (. . . plângea.) Pentru ce plângea? (. . . de durerea boalei și de jalea copiilor.) Vedeți! Pentru aceea zicem, că vărsa două rânduri de lacrimi. Și aceasta este o frumusețe a limbii. Mare era durerea femeii? (. . . mare.) Pentru ce a fost mare? (. . . avea dureri și din cauza boalei și o dădea și de copil.) Vedeți! Omul are două feluri de dureri: sufletești și trupești. Era ea liniștită în boala ei? Ce o neliniștea? (. . . soarta copiilor.) Vedeți! Neliniștea ei sufletească se numește durere sufletească. Care era durerea ei cea mai mare? (. . . soarta copiilor.) Pentru ce? (. . . fiindcă vedea că vor rămânea fără niciun ajutor.) Vedeți! Așa e inima de mamă — iubitoare — gata a și da chiar și viața pentru copiii ei! Și oare nu le rămânea copiilor alt ajutor? (. . . Dumnezeu.) Vedeți! Orice năcazur și dureri avem să nu desnădăjduim, căci Dumnezeu ne ajută, fiindcă El se îngrijește de toată lumea. I-a plăcut lui Dumnezeu purtarea îngerului? Pentru ce? (. . . nu i-a ascultat porunca.) Vedeți! Așa nu le place nici de voi părinților, învățătorilor și mai marilor voștri, dacă sunteți neascultători. Deci să ne împlinim datoria față de toți!

Știe Dumnezeu ce zice și ce face? (. . . e atotștiutor.) Le-a făcut Dumnezeu copiilor rău, luându-le mama? Vedeți! E rău să fi orfan, fără părinți! Cum era boala femeii? (. . . grea.) Poate lucra omul bolnav? Astfel femeia bolnavă, oare, își putea ea îngriji copiii? Așa chinându-se cu boala era ea

spre folosul copiilor ei? Vedeți! Fiindcă femeia nu putea îngriji de copiii ei Dumnezeu s'a îngrijit de ei, iar pe ea a ușurat-o de dureri luându-i sufletul. Cum s'a îngrijit Dumnezeu de copii? (. . . le-a trimis un om bogat.) Erau copiii în primejdie? Vedeți! Când primejdia a mai mare, atunci ajutorul lui Dumnezeu e mai aproape. S'a îngrijit Dumnezeu de copil? De aici învățăm, că Dumnezeu îngrijește de toată suflarea de pe pământ și împotriva cuvântului lui să se pună nimeni.

g, *Cetirea logică și estetică din partea școlărilor.* Pe ora viitoare aveți să învățați a ceti frumos piesa aceasta de cetire!

Gheorghe Mătea
institutor.

PARTEA OFICIALĂ.

I.

Nr. ad. 2393—922.

Aviz.

Din partea dl. Ministru al Instrucțiunii Dr. C. I. Angelescu sub numărul 123139 am primit următorul ordin telegrafic:

— „*Luati imediat măsuri, ca toți învățătorii cari nu sunt la posturile lor să fie considerați demisionați din învățământ după 30 de zile de absență nemotivată, nu veți libera leafa pentru timpul neservit asemenea vă facem responsabil pentru toate cazurile de reîntegrare la post pe care nu ni-le veți semnala. (ss) Ministru Dr. Angelescu.*“

Comunicând acest ordin pentru conformare celor interesați ținem să adăugem, că din partea noastră s'au făcut anumite demersuri regulamentare față de învățătorii din Oradea-mare, cari au fost detașați prin ordin ministerial la sate și cari au refuzat să-și ocupe posturile, fără ca însă să dimisioneze din învățământ. Față de aceștia prin Comitetul administrativ s'a ordonat procedură disciplinară. În temeiul ordinului Ministerial de mai sus, am luat măsurile convenite ca să se oprească chitanțele de leafă ale acelor, cari nici acum nu sunt la posturile lor.

Să servească de orientare pentru toți, cari mai cred, că pot dejuca interesele școlii și ordinele autorității lor superioare.

Oradea-mare, la 1 Decembrie 1922.

II.

Nr. 2745/922.

Circular.

Cătră toți dirigenții și învățătorii școlii primare și profesionale din județul Bihor.

Mărășeștii, locul mântuirii neamului românesc, locul unde acest pământ este udat și sfințit de sângele scump al celor mai iubiți ai noștri, locul unde de pieptul

de oțel al vitejilor neamului s'a frânt puhoiul barbar din acărui înfrângere și zdrobire a eșit înfăptuirea idealului nostru național de acărui dor ne-au murit moșii și strămoșii — România Mare.

Mărășeștii strigă, iar sufletete blânde ale căzuților noștrii lin ne șoptesc: venerație! venerație!

Mărășeștii este locul sacru al tuturor românilor, el este locul peregrinajului tuturor, veniți să admirați locul luptelor, locul udat și sfințit cu sângele eroilor noștrii în zilele grele de vifor din vara anului 1917.

Mărășeștii nu au fost ci vor fi, ce a fost a dispărut deodată cu luptele viforoase și groaznice.

Datoria de neamne impune să-l reconstruim, și oare să fie vre unul care nu-și va da concursul său la aceasta? Credem, că nici unul din noi.

Pentru reconstruirea locului sfânt al Mărășeștilor s'a constituit societatea „Mărășeștii“, cu scopul ca această localitate devastată de groaznicul războiu să o reconstruiească într'un oraș modern, cu monumente în cari se va arăta frăția armelor dintre noi și aliații noștrii, epizoade din luptele reinvierii noastre dela Mărășești cu școale și internate pentru eroii schinguiți, orfanii celor ce și-au sacrificat totul numai și numai pentru învierea și unitatea noastră națională, în podobit cu alte lucruri folositoare și demne de acest loc sfânt.

Animați de această datorie și bazați pe, ordinul Nr. 112088—922 al Ministerului Instrucțiunii chemăm la această datorie întreg corpul nostru didactic de a sta în ajutorul societății „Mărășești“, care are nevoia ardentă de sprijinul dascălilor români la desăvârșirea acestei opere mărețe.

În acest scop anexat vă trimitem circulara Nr. 108898—922. al Ministerului Instrucțiunii însoțită de un apel al societății „Mărășești“ și bucăți bilete de loterie cu prețul de câte 2 Lei bucata, rugându-vă să vă depuneți energia cunoscută pentru plasarea și vânzarea tuturor acestor bilete.

Sumele rezultate din vânzarea biletelor le veți depune la Banca Românească sucursala Oradia-mare în favorul și pentru societatea „Mărășești“, aducând această împrejurare la cunoștința numitei societăți în. Mărășești indicând numărul biletelor vândute cu suma depusă în favorul societății.

Despre executarea întocmai a acestui ordin veți raporta amănunțit fără așteptarea solicitărilor — până la 31 Aprilie 1923.

Știindu-vă înzestrați cu dorul de a lucra și a trage fiecare în parte jăraticul către focul culturii naționale, și în nădejdea că în munca reconstruirii Mărășeștilor dascălul român își va câștiga renumele ce-i se cuvine, așteptăm ca fiecare să-și facă datoria ca o chestiune de ambiție, vă îndemnăm la muncă.

Sus avem inimile!

III.

Nr. ad. 1875—922.

Circular

tuturor direcțiilor școalelor de ucenici industriali din județ.

Sunteți îndrumați în senzul ordinului nostru din

10 August a. c. Nr. 1875—922. a înainta în termen de 10 zile bugetul școlii redactat pentru anul de gestiune 1922—23 și ajustat cu toate documentele reclamate, de ord. Directoratul Instrucțiunii Nr. 16483—1922 V.

Intrucât în termenul indicat aceste bugete nu mi se vor prezenta, consecințele de întreținere a școlii cad în sarcina direcțiunii.

Oradia-mare, la 30 Noemvrie 1922.

IV.

Aviz către învățători.

Din peana harnicului descăl lului Crișan a apărut o colecțiune de cântări naționale și populare pentru elevii școalelor primare, secundare, inferioare, normale, care are de scop pe lângă propagandă națională, câștigarea unui material bogat de cântări pentru elevi, în cari se cuprinde expresia sufletească a poporului nostru român.

Dni învățători și profesori vor profita mult de această carte, iar elevii își vor îmbogăți ușor cunoștințele de cântări și noțiuni de limbă.

Această carte de cântări a obținut aprobarea Directoratului Instrucțiunii și se poate cumpăra dela Revisoratul școlar cu prețul de 20 Lei exemplarul.

Oradia-mare, la 30 Noemvrie 1912,

Revizor școlar.

INFORMAȚIUNI.

Un ecou. Primim din partea unui învățător de stat — care a servit și sub regimul trecut în calitatea aceasta — următoarele rânduri;

„*Preastimate domnule Revizor!* Vă rog să-mi permiteți, ca să vă dau tot dreptul la ordurile frumoase ce ați scris cu titlul „*Moravuri păcătoase*“. Convingerea mea nu mă înșală, când constat, că avem un Revizor și un conducător preclar, care cu dreptul — când așa zicând neromânii se fac mari români, iar românii neromâni — ne îndreptați sufletul și ne arătați calea cum trebuie să se desvoalte o generație de dascăli: Să trăiți domnule Revizor! Trimiteți cât mai mulți dascăli de prisos să aprindă luminițele stânse ale țăranilor noștri dela sate. Că cum tractați Dv. cu dascălii, cari se cred perzecați, îndrăsnesc a dovedi cu această notificare: după preluarea imperului român am fost gonit, pierdut și apăsător în noroi. Fără nici un interes, numai Dvoastră, domnule Revizor, — deși nu m'ați nici cunoscut, — m'ați ridicat din noroi și m'ați spălat cu vorbe dulci, pentru mine neuitate. Ca un conducător bun și înțelept nu m'ați respins, ci la din contră m'ați atras la calea adevărului, făcând din mine și mai complex român adevărat. Așa să-mi ajute Dumnezeu! Cu plecată stimă: *Semnătura.*

* * *

Înregistrăm aceste șire pentru că ele sunt un ecou sincer, sunt glasul unuia din cei mulți, cari vor fi trecut și ei prin același proces sufletec...

Dealtcum constatările noastre, — cari s'au referit desigur la anumite elemente, deci nu la întreg corpul didactic — sunt smulse din însăși inima adevărului, deci om cinstit nu poate să le conteste. Ele au fixat un fenomen periculos, care a început a se ivi pretutindeni, probă că mai mulți colegi revizori din Ardeal ne-au felicitat, declarând, ca aceleași simptome de destrăbălare se semnalează și în județele, ce conduc.

Noi însă ne cunoaștem oămenii și vom ști să ne facem datoria. Vom face ordine și vom pune pe fiecare la locul său! Mai ales, că suntem sprijiniți de ordine speciale venite dela On. minister, care s'a putut convinge de obiectivitatea și absoluta imparțialitate, ce ne călăuzește în exercițiul funcțiunii.

Ordinul ministerial, ce-l publicăm în numărul de față, vorbește destul de elocvent.

**

Directoratul general din Cluj, cu 1 Ianuarie 1923 se sistează, întreaga administrație trecând la Ministerul central. În legătură cu aceasta în ancheta revizorilor ce s'a ținut la București s'au stabilit și unele modalități de îmbunătățire a administrației școlare. Așa p. e. direcțiunile regionale se vor transforma în inspectorate regionale, având câte doi inspectori ai scolilor primare, cari vor avea atribuții largi administrative și de control. Una din cele mai bune și mai așteptate îmbunătățiri va fi suprimarea sistemului de plată cu state introducându-se sistemul de plată cu chitanță.

**

Revizoratul școlar județean comunică învățătorilor, că în caz când primăriile nu le fac în destul în ce privește combustibilul pentru școli, să nu se adreseze imediat Revizoratului școlar, ci în primul rând primpretorului de plasă, provocându-se la ordinul nr. 706 | 1922 al Comitetului administrativ, care a apărut în nr. 28 al Gazetei oficiale. Aceasta duce de multeori la rezultat mai apropiat decât corespondența prin revizoratul școlar.

CĂRȚI ȘI REVISTE.

Urme vechi de cultură românească în județul Bihor de N. Firu învățător director în Oradia-mare.

Un studiu amănunțit și temeinic asupra mișcării culturale o județului Bihor din timpurile cele mai vechi, din cari a rămas vre-o urmă.

Di Firu nu a cruțat osteneală pentruca să scruteze în toate arhivele vechi, în bisericile dela sate, și pe unde numai a crezut, că va putea găsi un document, că „Bihorul, despre care se susține și azi, că este cel mai înapoiat ținut al României întregite, a fost unul din

cele mai puternice focare de adevărată cultură românească“, cum însuși zice în prefață.

Iată o carte care nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui cărturar din acest județ.

**

Anuarul școlii normale de băeți din Oradia-mare, redactat de dl Gh. Bota directorul școlii.

O școală normală de băeți în aceste ținuturi, dacă și înțelege rostul, îndeplinește servicii prețioase momentane, abstragând dela scopul principal ce-l are.

Ori, școala normală de băeți de sub conducerea dlui Gh. Bota și-a înțeles rostul. Aceasta am înregistrat-o cu plăcere în mai multe rânduri în coloanele revistei noastre.

Si când privim în acest anuar simțim mulțumirea sufletească, că, iată o școală, care și înțelege rostul și care ne împune speranțele cele mai juste, că dascălii esiți din aceasta școală vor continua în viață tot aceea ce s'a început pe băncile școlii.

Și apoi vorba românului: „Zlăua bună se cunoaște de dimineața“. Dacă începutul e bun, continuarea nu poate fi decât potențarea începutului.

Școala e pusă în mâni bune și sub conducerea lor sperăm, că se va ridica de a fi adevăratul izvor de lumină pentru acest ținut setos de cultură.

**

Ideea pedagogică literară socială. Anul II. No. 4—5 din Octombrie-Noiembrie 1922. București.

**

Anuarul școlii normale de fete din Oradea-mare pe a 1921—22. publicat de directoarea A. *Theodorescu*, cuprinde pe lângă un scurt istoric al școlii datele statistice și descrierea excursiunii făcute cu elevele până la Băile Herculane.

**

Dr. Coriolan Petran, conferențiar pentru istoria artelor la Universitatea din Cluj, și inspector general al Muzeelor din Ardeal a scos la lumină cartea sa: „**Muzeele din Transilvania, Banat Crișana și Maramureș**“, 228 pag. cu 100 ilustrațiuni, un tablou statistic și o hartă.

Această carte în acest gen este unică până acum scrisă în românește asupra cursurilor artistice cari le avem în muzeele din Transilvania, Banat etc. Autorul este un bun cunoscător al materiei de artă. Cartea este scrisă cu competență și deosebit interes, pentru intelectualii români.

Vă invităm cu toată stăruința a o procura pentru bibliotecile școlilor și învățătorilor. Se va cere dela Cartea Românească București Bulevardul Academiei Nr. 5.

Cuprinsul.

1. Acțiunea pentru construcții școlare	Gh. Tulbure
2. Problema școlilor confesionale	Dr. O. Prie
3. Tratatul unei piese de cetire . . .	G. Mătea
4. Partea oficială	**
5. Informațiuni	**
6. Cărți și reviste	**